

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АГЕНЦИЈА ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ И УРБАНИЗАМ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

**ПРОСТОРНИ ПЛАН
ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
СЛИВА АКУМУЛАЦИЈЕ
„СВРАЧКОВО”**

- РАНИ ЈАВНИ УВИД -

Београд, август 2025. године

УВОД

Приступа се изради Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Сврачково” (у даљем тексту: Просторни план) на основу Одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Сврачково” („Службени гласник РС”, број 64/2025) и Одлуке о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Сврачково” на животну средину („Службени гласник РС”, број 29/25).

Просторни план ће се израђивати у складу са принципима уређења и коришћења простора утврђеним Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 – др.закон, 9/20, 52/21 и 62/23), као и са принципима управљања водама утврђеним чланом 25. Закона о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/2018 и 95/2018-др. закон), Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон, 43/11-одлука УС, 14/16, 78/18, 95/18 - др.закон, 95/2018- др.закон и 94/2024- др.закон), Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 94/2024), Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС”, бр. 32/19 и 47/2025) и другим законима Републике Србије којима се дефинишу и одређују услови, начин и садржај израде планске, развојне и техничке документације. Просторни план ће бити израђен применом интегралног приступа, заснован на начелима одрживог развоја и принципима рационалног, оптималног и одрживог коришћења водних и других ресурса. Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину.

Непосредни предмет Просторног плана представљају водни објекти изворишта водоснабдевања „Рза“ (планирана брана и акумулација) који су кључни објекти водопривредне инфраструктуре у оквиру Западноморавско-рзавског регионалног система за снабдевање становништва водом – подсистем „Рзав” са акумулацијом „Сврачково”, као и за заштиту од великих вода и ерозију приобаља, односно оплемењавање малих вода, рибарство, одрживи туризам, енергетику и др. Просторни план ће се директно спроводити издавањем локацијских услова (за зону I заштите), односно садржаће детаљну разраду за зону I заштите слива акумулације „Сврачково“ са браном, прибранским објектима и приступним саобраћајницама, депонијом хумуса и делом цевовода сирове воде, укупне површине од око 250ha.

За потребе израде овог Просторног плана и техничке документације ЈВП „Србијаводе“ је реализовала геодетско снимање простора у обухвату целе зоне I акумулације и делова зона II и III дуж важнијих притока методом даљинске детекције – аерофото и ЛИДАР ласерско снимање са пројектом парцелације. Поред овога урађен је пројекат управљања акумулацијом „Сврачково“, као и процена утицаја на животну средину акумулације „Сврачково“.

Поред наведене документације Просторни план ће бити заснован и на другој релевантној планској, студијској, техничкој и другој документацији, резултатима досадашњих истраживања и важећим документима у Републици Србији. Овим Просторним планом посебно ће се анализирати однос планираних објеката (брана и акумулација) према окружењу и животној средини, са акцентом на мере заштите акумулације. У складу са Законом о водама, као и чињеницом да је током 2008. године усвојен нови правилник о одређивању зона санитарне заштите изворишта која се користе или ће се користити за водоснабдевање („Сл. Гл. РС“, број 92/08.), овим Просторним планом ће се утврдити предлог зона санитарне заштите изворишта и мера заштите акумулације у складу са одредбама важеће легислативе и затечених услова на подручју. У оквиру техничке документације, сагледаће се и захтеви израде Елабората о зонама санитарне заштите слива акумулације „Сврачково“.

Основни разлог за израду и доношење Просторног плана је стварање услова за реализацију националних интереса у области водопривредне инфраструктуре на принципима одрживог развоја. Просторним планом утврдиће се простор за брану и акумулацију „Сврачково“ и успоставити зоне санитарне заштите акумулације (на основу релевантних резултата Студије управљања акумулацијом „Сврачково“, као и пратеће техничке документације).

Концепцијом планирања, коришћења и уређења простора дефинисаће се планска решења циљем обезбеђења коришћења вода и заштита од вода, услови одрживог развоја планског подручја и регионалног окружења. Приоритет ће бити реализација система акумулације „Сврачково“ са пратећом инфраструктуром, у циљу трајног решавања проблема несташице воде, пре свега у граду Чачку и општинама Ариље, Пожега, Лучани и Горњи Милановац укључујући и растуће потребе привреде за водом.

1. ОПИС ГРАНИЦА ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

Оквирном границом подручја Просторног плана, а у складу са Одлуком о изради Просторног плана, обухваћене су следеће катастарске општине:

- на територији града Ужица целе катастарске општине Скржути, Равни, Никојевићи, Дрежник и Збојштица;
- на територији општине Ариље целе катастарске општине Ђедовац, Бјелуша, Висока, Северово, Радошево и Крушчица;
- на територији општине Ивањица целе катастарске општине Мочиоци, Брезова, Пресека и Маскова;
- на територији општине Нова Варош целе катастарске општине Бела Река, Јасеново, Кућани, Негбина, Драглица, Горње Трудово и Ојковица;
- на територији општине Пожега целе катастарске општине Роге и Сврачково;
- на територији општине Чајетина целе катастарске општине Алин Поток, Трнава, Сирогојно, Чичкова¹, Дренова, Жељине, Љубиш, Гостиље, Чајетина, Мешник² и Рожанство.

Нацртом Просторног плана утврдиће се коначан предлог обухвата Просторног плана.

Табела 1. Прелиминарни обухват подручја Просторног плана

Јединица локалне самоуправе	Површина дела територије ЈЛС (km ²)	% ЈЛС у обухвату Просторног плана
ГРАД УЖИЦЕ	77	10
ОПШТИНА АРИЉЕ	127	17
ОПШТИНА ИВАЊИЦА	93	12
ОПШТИНА НОВА ВАРОШ	156	21
ОПШТИНА ПОЖЕГА	28	4
ОПШТИНА ЧАЈЕТИНА	271	36
Укупно	752	100

Предлогом обухвата Просторног плана обухваћено је око 753 km²) на којем је у 43 насеља, према подацима пописа 2022. године живело око 16150 становника, са просечном

¹ Према Закону о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 129/07, 18/16, 47/18 и 9/20 – др. закон) назив „Чичкова” се односи на насељено место.

² Према Закону о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 129/07, 18/16, 47/18 и 9/20 – др. закон) назив „Мешник” се односи на насељено место.

густином насељености од 7 становника по km². Слив акумулације „Сврачково“ обухвата око 437 km² на деловима наведених катастарских општина.

2. КРАЋИ ИЗВОД ИЗ ПЛАНСКИХ И РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10), акумулација „Сврачково“ је сврстана у планиране акумулације првог приоритета на реци Велики Рзав, односно као извориште подсистема Велики Рзав у оквиру Западноморавско-рзавског регионалног система снабдевања водом насеља који чине још и планиране акумулације „Роге” и „Орловача” на реци Велики Рзав.

Просторним планом Републике Србије од 2021. године до 2035. године, (који је у процедури усвајања), такође је планиран Западноморавски - увачки регионални систем за снабдевање водом насеља и подсистем Рзав са планираном акумулацијом „Сврачково” и потенцијалним акумулацијама „Роге” и „Велика Орловача” (првог нивоа значаја), а у перспективи и превођење вода из слива реке Увац у слив Великог Рзава.

Уредбом о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког управног округа („Службени гласник РС”, број 1/2013) утврђено је подручје изворишта водоснабдевања регионалног подсистема „Рзав” као простор изворишта површинских вода републичког значаја. Планиран је Западноморавско - рзавски регионални систем за обезбеђење воде највишег квалитета, са три подсистема (који сада раде аутономно и који ће се у перспективи функционално повезивати). За подсистем Рзав (у фази формирања) предвиђено је снабдевања насеља на подручју општина Ариље, Пожега, Лучани, Горњи Милановац и града Чачка, са кључним објектом - акумулацијом „Сврачково” на Великом Рзаву (приоритет за реализацију) и доводног цевовода из акумулације до постојећег ППВ у Ариљу (за које је предвиђен развој II фазе), као и реализација узводног наставка Рзавске каскаде са акумулацијама „Роге” и „Велика Орловача”. Такође, планиран је развој Западноморавског речног система у сливу Западне Мораве (који ће се ослањати на реализоване и планиране акумулације), за уређење водних режима, коришћење (хидроелектране, захвати система на наводњавање) и заштита вода (ППОВ насеља и индустрија укључујући и мере на уређењу вода и водотока, заштиту квалитета вода и друго).

Стратегијом о управљању водама на територији Републике Србије до 2034. године („Службени гласник РС”, број 3/17) је планиран завршетак изградње бране и акумулације „Сврачково” у циљу проширења обухвата регионалног водоводног система „Рзав”, подсистема Западноморавско-рзавског регионалног система.

За подручје Просторног плана, донета је и Уредба о утврђивању Просторног плана подручја изворишта водоснабдевања регионалног подсистема „Рзав” („Службени гласник РС”, број 131/2004) којом је утврђено планско решење за Западноморавско-рзавски регионални систем за снабдевање становништва водом – подсистем „Рзав”, са планираним акумулацијама „Сврачково”, „Роге” и „Орловача” на реци Велики Рзав. Просторни план је био донет за период до 2014. године, са елементима за имплементацију до 2008. године. Просторни план није имао елементе за директно спровођење.

3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА, НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА И ОСНОВНИХ ОГРАНИЧЕЊА

Подручје просторног плана се налази у западном делу Србије, на претежно брдско – планинском терену са знатним учешћем површина преко 500 m н.в. Највиша надморска висина је врх планине Мучањ 1536 m н.в., испод чијег подножја извире река Рзав, док се најнижа тачка од око 300 m н.в. налази низводно од бране „Сврачково“ у долини реке Рзав. Узводно од профила планиране бране „Сврачково“ граница Просторног плана је одређена морфолошком границом слива, која уједно представља и границу шире зоне заштите изворишта. У низводном делу граница Просторног плана је одређена грађевинским простором у подбранском делу, који обухвата низводни део ножице бране са подбранским објектима; и инфраструктурним појасом дуж приобаља Великог Рзава, који формирају приступни путеви, цевовод сирове воде и друга инфраструктура.

У начину коришћења простора на подручју Просторног плана доминирају шуме (шумско земљиште) и други вегетацијом обрасли терени са око 435 km² (58%), пољопривредне површине са око 299 km² (40%), док остало земљиште, изграђени делови насеља око 17 km² и водно земљиште око 1 km² заузимају свега 2% површине.

Путну мрежу на територији Просторног плана, према Уредби о категоризацији државних путева („Службени гласник РС”, бр. 87/23, 24/24 и 28/25), чине следећи државни путеви (у даљем тексту ДП): ДП ИБ реда бр. 23 (Крушевац - Краљево - Прелјина - Чачак - Пожега - Ужице - Чајетина - Нова Варош - Пријеполје - државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Гостун), ДП ПА реда бр. 194 (Прилике - Катићи - Јасеново - Кокин Брод - Рутоши - Прибојска Бања - Прибој – Саставци), ДП ПА реда бр. 195 (Бела Земља - Љубиш - Јасеново), ДП ПА реда бр. 196 (Лис-Ариље-Висока-Љубиш), ДП ПБ реда бр. 404 (веза са државним путем 23 - Семеђево (железничка станица)), ДП ПБ реда бр. 405 (Рзав - Рибница) и ДП ПБ реда бр. 406 (веза са државним путем 195 - Сирогојно - веза са државним путем 195).

Снабдевање електричном енергијом врши се преко преносног система АД Електромрежа Србије системом мреже далековода и објеката у функцији електроснабдевања, обједињеног у електроенергетски систем Републике Србије. Трасе далековода које се налазе у обухвату Просторног плана су: ДВ 220 kV број 266/1 ТС Пожега сабирнице - ТС Бистрица сабирнице, ДВ 110 kV број 134/1 ТС Севојно сабирнице - ТС и ЕВП Сушица сабирнице, ДВ 110 kV број 134/2 ТС Златибор сабирнице - чвор 134/2 бр. 1, ДВ 110 kV број 134/3 ХЕ Кокин Брод сабирнице - чвор 134/3, ДВ 110 kV број 134/5 ТС и ЕВП Сушица сабирница - ТС Златибор сабирнице. Поред ових снабдевање електричном енергијом обезбеђује се мрежом водова и трафостаница којим управљају територијално надлежне електродистрибуције.

У обухвату Просторног плана изграђен је магистрални гасовод РГ 08-19 деоница Ужице - Чајетина - Златибор, који се пружа паралелно са коридором државног пута ИБ реда бр. 23, а планирана је изградња мреже нових гасовода високог притиска.

На ширем подручју Просторног плана налази се велики број културних и природних добара, која су заштићена и то: Специјални резерват природе „Увац“, општина Нова Варош; Парк природе „Златибор“, део града Ужица и општина Чајетина и Нова Варош, Парк природе „Стопића пећина“, општина Чајетина и Парк природе „Бјелушка потајница“, општина Ариље. Део еколошке мреже односно у категорији ИВА подручја су Увац, Златибор и Мучањ. Природна добра за коју се планира заштита су Мучањ - Велики Рзав и Јавор - Чемерница. У категорији заштићених културних добара, на подручју Просторног плана, регистрована су по 3 НКД од изузетног значаја (општина Чајетина) и великог значаја (општине Ивањица, Пожега и Нова Варош) и 4 културна добра (општина Чајетина).

У обухвату као и непосредном окружењу Просторног плана су и следеће посебне намене од значаја за концепцију планских решења. То се односи на простор са потенцијалима за развој туризма као важан део туристичке понуде у оквиру туристичког

кластера Западна Србија. Поред близине планинског центра Златибор, туристичког локалитета природног добра Увац, сеоских домаћинства са окружењем, туристички потенцијал представљају и бања Роге и Височка бања. Планско подручје има могућности за развој и унапређење више видова туризма као што су: планински, рурални, језерски (водни), културни, еколошки, спортско-рекреативни, ловни, риболовни, градски, стационарни, транзитни и сл. Главне квалитативне карактеристике туризма, треба да се заснивају на туристичко еколошком производу, са структурно разноврсном, флексибилном, динамичном, комплементарном и функционалом (интегрисаном) улогом.

У погледу угрожености подручја Просторног плана од ванредних ситуација основне опасности прете од дејства ерозионих процеса и бујичних токова, клизишта, плављења пољопривредних и стамбених површина, пожара и града.

4. ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ПЛАНА

Полазећи од посебне намене подручја Просторног плана, одредаба Просторног плана Републике Србије и водопривредне основе Републике Србије, а имајући у виду и препоруке Европске Уније у области политике вода (Directive of the European Parliament and of the Council 2000/60/EC - Establishing Framework for Community Action in the Field of Water Policy), утврђују се следећи **општи циљеви** коришћења, уређења и заштите подручја:

1. Обезбеђење трајне заштите и унапређење квалитета површинских и подземних вода за потребе одрживог, избалансираног и праведног коришћења;
2. Обезбеђење простора за изградњу планираних водопривредних објеката;
3. Успостављање зона санитарне заштите око акумулација, појаса и зона техничке заштите око водозахватних и пратећих објеката и утврђивање режима заштите, коришћења и уређења тих простора;
4. Стварање услова за правовремено решавање пресељења становништва и супституцију инфраструктурних, комуналних и других објеката на простору предвиђеног за изградњу водопривредних објеката;
5. Утврђивање елемената за интегрално управљање и заштиту вода, на основу праведне и избалансиране политике усклађивања националних/регионалних интереса за коришћење водних ресурса са интересима локалних заједница;
6. Обезбеђење животних и радних услова локалног становништва реализацијом посебних програма који компензују ограничења настала успостављањем посебних мера и режима заштите изворишта;
7. Обезбеђење услова за развој пољопривреде и допунске изворе прихода у шумарству, туризму и другим економским активностима, упоредо с подизањем нивоа комуналне опремљености, доступности јавних служби и услуга;
8. Заштита и унапређење квалитета животне средине, природних и културних добара;
9. Заштита од елементарних непогода и заштита од интереса за одбрану и
10. Одређивање приоритетних активности, носилаца реализације и других учесника у спровођењу планских решења.

Просторни план ће дефинисати и утврдити:

1. Детаљном регулацијом просторног плана следеће: зону I (зона непосредне санитарне заштите) у склопу детаљне регулације, дефинисати елементе за зону II санитарне заштите, локацију депоније за одлагање хумусног материјала добијеног чишћењем басена будуће акумулације, приступне и сервисне саобраћајнице у зони непосредне акумулације (десна обала са приступом групацијама домаћинстава), део трасе цевовода сирове воде од подбранског дела ка Ариљу (дужине око 6 km) са објектом за третман сирове воде,
2. Границе целина и подцелина посебне намене, затим кориговати, допунити и ажурирати одредбе важећег Просторног плана у деловима који се односе на остала планска решења

(демографија, насеља, инфраструктура, животна средина, и др.), ажурирати и допунити планске одредбе осталим елементима који су били дефинисани кроз претходну планску документацију и урбанистичке пројекте, као и техничку документацију за потребе регионалног подсистема;

3. Смернице за израду урбанистичких планова и друге развојне документације за подручје Просторног плана.

5. ПЛАНИРАНА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА

5.1. Брана и акумулације „Сврачково“

Брана „Сврачково“ планирана је на профилу Великог Рзава северно од узвишења „Љубина стена“ (619 мнв) у КО Сврачково (општина Пожега), око 9,3 km узводно од ушћа у Моравицу. Брана је планирана као насута, са централним глиеним језгром, двојним филтерима, потпорним телом од каменог набачаја и ињекционом завесом, грађевинске висине око 68 m и следећих карактеристика: кота круне бране на 423,6 мнв, дужином од 211 m и ширином од 8 m у круни бране; котом нормалног успора (КНУ) 418,2 мнв, котом максималног успора (КМУ) 421,6 мнв.; шахтним преливом за евакуацију великих вода $Q_{мпф}=1190 \text{ m}^3/\text{s}$ са котом прелива 418,2 мнв и пречником преливне ивице 26,6 m; темељним испустом капацитета $21,9 \text{ m}^3/\text{s}$, који при КНУ и просечном дотоку од $6,09 \text{ m}^3/\text{s}$ обезбеђује пражњење акумулације до коте 379,0 мнв; слапишта у подбранском делу за умирење преливног млаза, димензионисано за проток од $Q_{0,1\%}$; водозахватне грађевине (куле) у језеру која обједињује захватање воде за водоснабдевање, испуштање гарантованих протока и контролу потпуног пражњења акумулације преко темељног испуста, са три селективана захвата за водоснабдевање (на коти 412,75 мнв, 401,75 мнв и 390,75 мнв) појединачног капацитета $3,36 \text{ m}^3/\text{s}$ и командном зградом на платоу уз круну бране.

Гарантовани еколошки протицај (ГЕП) износи од $0,7 \text{ m}^3/\text{s}$ до $1,03 \text{ m}^3/\text{s}$, а мале воде вероватноће 95% и трајања тридесет дана износе $0,7 \text{ m}^3/\text{s}$. Испуст за гарантовани протицај одваја се са ценовода сирове воде ради испуштања воде највишег квалитета (и температуре) за низводне екосистеме и рекреацију. У току изградње бране гарантовани проток обезбеђује се путем оптичног тунела предбране, а у току пуњења акумулације путем посебног отвора на затварачу темељног испуста. Предбрана грађевинске висине око 11 m са котом круне 375,5 мнв. и оптичним тунелом дужине 250 m и пречника 8,5 m обезбеђује заштиту градилишта од тзв. двадесетогодишње велике воде ($Q_{5\%}$). Предбрана се грађевински уклапа у труп основне бране.

Укупна запремина акумулације износи $26,2 \times 10^6 \text{ m}^3$, и то: корисна запремина $19,3 \times 10^6 \text{ m}^3$ између коте НУ и коте минималног радног нивоа од 395,85 мнв (која обезбеђује гравитациони ток до постројења за пречишћавање „Ариље“) и запремине $6 \times 10^6 \text{ m}^3$ за пријем наноса. За рад подбранске хидроелектране, номиналне снаге $2 \times 3,6 \text{ MW}$ при протоку од $15 \text{ m}^3/\text{s}$ користи се запремински део акумулације до коте 414 мнв. Очекиван обим производње електроенергије износи око $17,7 \text{ GWh}/\text{год}$. При $1,07 \text{ m}^3/\text{s}$ ГЕП се пре испуштања користи за производњу електроенергије преко кућног агрегата снаге 450 kW.

Акумулације се простире на око 9 km речног тока, са највећом ширином језера око 600 m и највећом дужином од око 54 m. Кота нивоа у акумулацији при евакуацији тзв. десетохиљадугодишње велике воде ($Q_{0,01\%} = 1183,2 \text{ m}^3/\text{s}$) износи 421,56 мнв, а површина воденог огледала око 130 ha.

Акумулација „Сврачково“ омогућиће да подсистем „Рзав“ постане један од најзначајнијих регионалних система водоснабдевања Србије. Акумулација је димензионисана да обезбеди просечно 1200 l/s за водоснабдевање Ариља, Пожеге, Лучана, Чачка и Горњег Милановца, као и 860 l/s континуално за ГЕП, уз енергетско искоришћавање вишка воде.

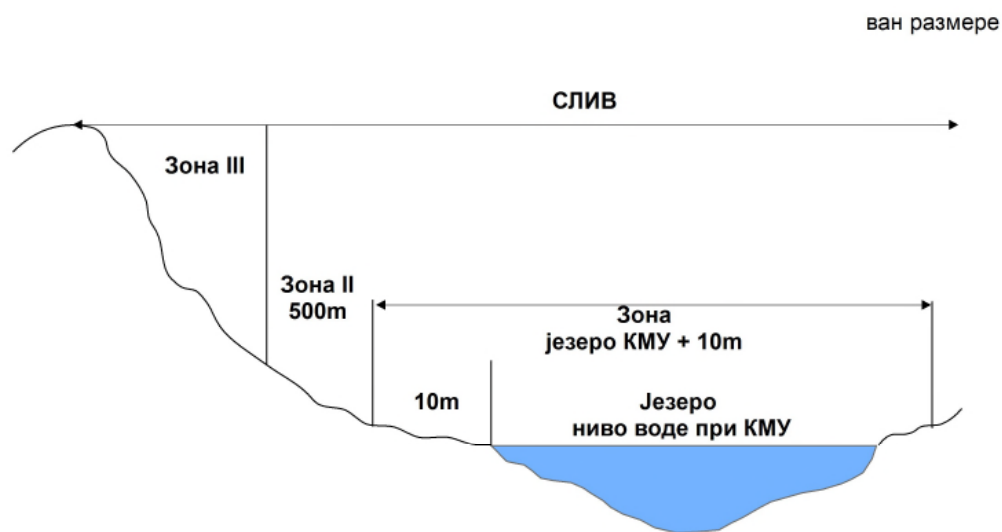
5.2. Планирана намена простора и зоне санитарне заштите

Просторни план представља плански основ за обезбеђење просторних услова за изградњу и даљи развој посебне намене водоснабдевања и заштите слива акумулације „Сврачково“, уз иницирање и усмеравање других додатних намена и функција у простору у оквирима одрживог развоја планског подручја.

Полазиште за дефинисање планске концепције, намене простора и режима заштите, односно основну условљеност у планирању слива акумулације „Сврачково“, представљаће *зоне санитарне заштите* у складу са Студијом управљања акумулацијом „Сврачково“ и одредбама важеће легислативе и затечених услова на подручју (Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС“, број 92/08). Утврдиће се три зоне санитарне заштите и то:

1. Зона I санитарне заштите која обухвата акваторију језера при КМУ и приобално подручје у ширини од 10m, као комплекс објекат бране са прибранским делом.
2. Зона II санитарне заштите обухвата простор од спољне ивице зоне I санитарне заштите у ширини од 500m.
3. Зона III санитарне заштите обухвата сав преостали простор унутар слива акумулације, од спољне ивице зоне II санитарне заштите до границе слива.

Просторним планом утврдиће се простор јавне намене за брану и акумулацију „Сврачково“. У погледу планиране *намене површина* Просторним планом ће се одредити водно земљиште у оквиру зоне I санитарне заштите акумулације (у односу на коту максималне количине воде у акумулацији - КМУ), док ће се у преосталом делу слива водоизворишта задржати постојећи однос у наменама. У случају преклапања зона санитарне заштите акумулације „Сврачково“ и зона заштите и резервисања простора, установљених за посебне намене по другим различитим основама, примењиваће се строжији режим заштите и коришћења простора.

Слика 1. Акумулација и зоне санитарне заштите.

Површине које се потапају због формирања акумулационог језера, све оне испод КМУ=421,6mнв, укупне површине око 130 ha санитарно ће се уредити што подразумева уклањање свих објеката, вегетационог покривача, чишћење терена, скидање хумуса и затрпавање и дезинфекцију нужника.

У зони I акумулације „Сврачково“, укупне површине око 163ha, дефинисаће се земљиште јавне намене и успоставиће се режим строгог санитарног надзора. За површине у овој зони биће дати елементи детаљне регулационе разраде у склопу овог Просторног плана. У зони I акумулације ће се примењивати режими заштите уређења и коришћења простора који забрањују изградњу објеката и постројења који нису у функцији водопривреде, чувања и одржавања објеката бране и акумулације. Током израде Нацрта Просторног плана размотриће се услови за уређење приобаља за потребе рекреативног коришћења акумулације, уз претходно прибављање мишљења надлежних министарстава (водни услови), односно јавног водопривредног предузећа и управљача водоводног система, у координацији са осталим корисницима акумулације (надлежним органом јединице локалне самоуправе и др.).

На простору зоне II акумулације „Сврачково“, укупне површине око 871ha, успоставиће се режим контролисаног коришћења простора и сталног санитарног надзора са забраном изградње објеката и обављања активности која угрожавају здравствену исправност воде на изворишту.

У зони III акумулације „Сврачково“ укупне површине око 42700ha, успоставиће се режим контролисане изградње и коришћења простора који обезбеђује заштиту квалитета вода и здравствену исправност воде изворишта. Ове мере подразумевају појачану санитацију.

Поред изворишта водоснабдевања, на деловима обухваћеног подручја, као и непосредног окружења, планским документима вишег реда, другим плановима подручја посебне намене, односно планским документима општина Ариље, Пожега, Чајетина, Нова Варош, Ивањица и града Ужица успостављене су или су у плану активности које имају карактер посебне намене, као што су: заштита природних вредности и културних добара, коридора инфраструктуре, других изворишта водоснабдевања, туристичка валоризација и развој и уређење насеља и др.

Основне концепцијске поставке и опредељења заштите, уређења и одрживог развоја подручја Просторног плана биће:

- Заштита слива изворишта „Сврачково“ успостављањем и поштовањем режима зона I, II и III степена санитарне заштите изворишта, очувањем и унапређењем квалитета вода Великог Рзава. Приоритет је санитација насеља и успостављање ефикасније контроле заштите, коришћења и изградње простора у зонама санитарне заштите, уз обезбеђење институционално-организационе подршке и умрежавање свих релевантних актера, чиме се обезбеђује јавни интерес заштите вода и омогућава развој локалних заједница;
- Заштита и резервација простора за формирање акумулација „Роге“ и „Велика Орловача“ са планским смерницама за даљу разраду и израду техничке документације;
- Заштита природних вредности и добара очувањем заштићених и строго заштићених врста дивље флоре и фауне, феномена геонаслеђа и кључних обележја предела, уз одрживи развој туризма;
- Привредни развој подручја Просторног плана и непосредног окружења оствариваће се подржавањем привредних активности у делатностима комплементарним заштити изворишта и природних вредности. Приоритет има развој водопривреде, а потом њој комплементарних делатности: одрживог туризма, органске пољопривреде, шумарства и услуга;
- Туризам ће представљати алтернативну делатност и вид компензације локалном становништву за различита ограничења у развоју који намећу режими заштите изворишта и природног наслеђа и ресурса. Одређени видови туризма (еко, етно, рурални, спорско-рекреативни и др., као и манифестације у непосредном окружењу) ће активирати развој комплементарних активности и структура (посебно у производњи органске хране, аутентичних етно-производа, традиционалних заната, јавних служби, инфраструктуре и др.) и подржати заштиту и презентацију природних и културних вредности;
- Виши квалитет доступности и интегрисаности подручја Просторног плана са окружењем оствариће се осавремењавањем, рехабилитацијом и изградњом појединих деоница државних путева другог реда, као и локалне мреже путева, уређење бициклистичких, пешачких,

планинарских, излетничких и риболовних стаза. Посебан значај имаће комунално опремање и уређење насеља као и унапређење енергетске и комуникационе инфраструктуре.

Заштита изворишта намењеног водоснабдевању изазива одређене *конфликте у простору*, те је један од основних задатака Просторног плана обезбеђење решења за интегрални развој, коришћење и уређење подручја посебне намене, односно релативизација и усаглашавање конфликтних интереса водопривреде и других корисника простора.

Полазишта за релативизацију испољених и потенцијалних *конфликтних интереса* између посебних намена и других функција у простору од интереса за развој локалних заједница су:

- обезбеђење одговарајућих компензација локалном становништву на име ограничења у производњи насталих успостављањем режима заштите изворишта, спровођење мера заштите простора и изворишта вода и реализације нових развојних еколошки прихватљивих активности, са непосредном материјалном подршком, у оквиру инвестиционих и експлоатационих трошкова изворишта;
- забрана изградње нових објеката који нису у функцији водопривреде у зони I, а у зони II забрана изградње објеката који угрожавају здравствену исправност воде на изворишту, као и утврђивање и поштовање услова и правила изградње и реконструкције објеката у складу са режимима заштите;
- плански развој туризма и алтернативне сеоске економије, усклађених са режимима заштите изворишта и природе, едукација и информисање локалног становништва и посетилаца о вредностима и циљевима заштите изворишта и одрживог развоја подручја;
- унапређење инфраструктурне и комуналне опремљености (посебно санитација насеља и по потреби реализација мањих ППОВ) и уређење грађевинског земљишта у насељима и зонама планираним за потенцијални развој (у зони III акумулације); и
- обезбеђење могућности коришћења вишка вода за потребе развоја привреде.

Реализација акумулације „Сврачково“ захтеваће: дефинисање зона и режима непосредне заштите, експропријацију и регулисање власничких односа. Просторни план ће садржати *детаљну регулациону разраду* за зону I санитарне заштите изворишта водоснабдевања око акумулационог језера (у односу на КМУ) са браном и прибранским комплексом, као земљишта јавне намене. Детаљном регулационом разрадом ће се дефинисати правила уређења и грађења која се односе на водопривредне објекте, пратећу инфраструктуру, као и њихово санитарно техничко обезбеђење, за зону I заштите изворишта водоснабдевања акумулације „Сврачково“: утврђивање локације депоније за одлагање хумусног материјала добијеног чишћењем басена будуће акумулације; дефинисање приступне и сервисне саобраћајнице у зони непосредне акумулације и дела трасе цевовода сирове воде од подбранског дела ка Ариљу (дужине око 6 km) са објектом за припрему воде за пиће.

6. ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ ПЛАНИРАЊА У ПОГЛЕДУ УНАПРЕЂЕЊА НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

Реализација планских решења и пропозиција омогућиће: континуално поуздано снабдевање водом становништва града Чачка и општина Ариље, Пожега, Лучани и Горњи Милановац, растуће потребе привреде за водом, као и потенцијално других општина и градова у оквиру регионалног система; спречавање могућих проблема у водоснабдевању; заштиту и очување квалитета воде у језеру; као и заштиту од поплава и унапређење могућности наводњавања пољопривредних површина.

Доношењем Просторног плана обезбедиће се: услови за реализацију бране и акумулације, заштиту и уређење сливног подручја акумулације „Сврачково“; унапређење инфраструктурне и комуналне опремљености; унапређење квалитета живљења локалног становништва стимулацијом постојећих и развојем нових делатности (у првом реду

еколошких видова туризма и алтернативне сеоске економије); обезбеђење услова за развој модела компензације локалним заједницама услед ограничења насталих спровођењем прописаних режима заштите изворишта водоснабдевања; обезбеђење услова за развој привреде; задовољење рекреативних, спортских и културолошких потреба становништва и туриста; уређење грађевинског земљишта у насељима и зонама планираним за развој спортско-рекреативних активности; и смернице за институционално-организациону и управно-контролну подршку коришћењу и заштити изворишта.

Графички прилог: Посебна намена простора, у размери 1:50000.

Институт за архитектуру и урбанизам Србије

Директор

др Саша Милијић, научни саветник

The image shows a circular official stamp of the Institute for Architecture and Urbanism of the Republic of Serbia (IAUSC). The stamp contains the text "ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ" around the perimeter and "IAUSC" in the center. Overlaid on the stamp is a handwritten signature in blue ink.